

Nederlands voorzitterschap Europese Unie januari-juli 2016

Abstract

On January 1, 2016 the six months of the Netherlands Presidency of the European Union started. In this contribution the author gives a short report on some aspects of this Presidency and its dossiers in the field of Private International Law. It is a look behind the scenes of the challenges regarding the potential enhanced co-operation on international matrimonial property law and the property consequences of a registered partnership and of the preparation of the international negotiations on the Uncitral Conciliation Project and the Hague Conference Judgments Project.

1. Inleiding

Voor wie het nog niet had gemerkt, op 1 januari 2016 is het Nederlandse voorzitterschap van de Europese Unie (EU) van start gegaan. Concreet betekent dit dat Nederland de komende zes maanden, dus tot 1 juli 2016, voorzitter is van alle raads werkgroepen, radengroepen (vergaderingen van de attachés van de Permanente Vertegenwoordiging (PV) bij de EU), Coreper (de vergadering van EU-ambassadeurs) en Europese ministerraden. De Europese Raad (vz. Donald Tusk) en de Eurogroep (vz. Nederlandse minister van Financiën Jeroen Dijsselbloem) hebben een vaste voorzitter. In het onderstaande ga ik in op de betekenis van het Nederlandse voorzitterschap op het terrein van het internationaal privaatrecht. In de Unie gaat het dan vooral om de JBZ-raad (Justitie en Binnelandse Zaken). Welke onderwerpen spelen er tijdens het Nederlandse voorzitterschap binnen JBZ op IPR-terrein? Wat kan je als voorzittende lidstaat betekenen voor het verloop van de onderhandelingen over een onderwerp? Om enig idee te krijgen van wat een EU-voorzitterschap inhoudt, sta ik stil bij de vraag 'Wat doet een EU-voorzitterschap?'

2. Wat doet een EU-voorzitterschap?

De taak van een EU-voorzitter is om te zorgen dat de zaken die spelen binnen de Raad zo soepel mogelijk verlopen en verder worden gebracht. Het voorzitterschap wordt daarbij ondersteund door het Raadssecretariaat en zo nodig de Juridische Dienst van de Raad. Het voorzitterschap is verantwoordelijk voor het leiden van de onderhandelingen en de besluitvorming tussen de lidstaten binnen de Raad (swerkgroepen) over voorstellen van de Europese Commissie. Het aanpassen van de teksten van Commissievoorstellen op basis van de uitkomsten van deze onderhandelingen in de Raad behoort ook tot de taken van het voorzitterschap, in overleg met het Raadssecretariaat en de Europese Commissie. Zodra de Raad overeenstemming heeft bereikt over een voorstel van de Commissie voor een richtlijn of een verordening en ook het Europees Parlement (EP) zijn rapport over het voorstel heeft uitgebracht, volgt een triloog tussen de Raad, het EP en de Commissie om tot een definitief voorstel te komen waar zij alle drie mee akkoord kunnen gaan. Daarbij vertegenwoordigt het voorzitterschap de lidstaten (de Raad). Ook bij onderhandelingen na-

mens de EU in andere internationale gremia, zoals Uncitral of de Haagse Conferentie, speel het voorzitterschap een belangrijke rol. Bij dit laatste soort onderhandelingen coördineert het voorzitterschap het EU-standpunt binnen de Raad, zodat de Europese Commissie namens de EU een gezamenlijk standpunt kan verwoorden.

Het voorzitterschap wordt bij dit alles geacht de rol van 'honest broker' te spelen, het moet onpartijdig zijn teneinde de partijen tot overeenstemming te brengen. Nederland spreekt daarom dit half jaar niet of slechts zeer zelden een eigen standpunt uit in onderhandelingen. Dat zou het beeld van onafhankelijk voorzitter immers vertroebelen. Wel kan het voorzitterschap – zoals ook hierna zal blijken – bij de agendering van onderwerpen of de haast die gemaakt wordt met bepaalde dossiers, bepaalde accenten leggen in het voorzitterschap bij onderwerpen die het kabinet belangrijk vindt.

Om de overgang van het voorzitterschap van de ene lidstaat op de andere lidstaat soepel te laten verlopen, wordt in de praktijk een aanstaand voorzitterschap al tijdens het voorafgaande voorzitterschap (meestal in elk geval vanaf zo'n zes weken voor het einde van het voorzitterschap) betrokken bij belangrijke onderhandelingen en triloggen. Daarnaast maakt elk voorzitterschap deel uit van een trio voorzitterschappen. Luxemburg (EU-voorzitter van 1 juli – 1 december 2015) was het laatste voorzitterschap in een trio met Italië en Letland. Nederland is het eerste voorzitterschap in het trio met Slowakije en Malta. Een trio wordt geacht door overleg en samenwerking bij te dragen aan een soepele overgang tussen de verschillende voorzitterschappen. Bij het opstellen van het voorzitterschapsprogramma, waarin de speerpunten van het voorzitterschap zijn opgenomen, wordt in dat trio samengewerkt.

Om dit allemaal in goede banen te leiden zijn Nederlandse ministers, Haagse ambtenaren en medewerkers van de PV al sinds begin 2015 bezig met de voorbereidingen. Met ministersbezoeken aan zijn buitenlandse collega's, cursussen in voorzitten en voeren van triloggen, gesprekken met vertegenwoordigers van de verschillende lidstaten en de Europese Commissie is geprobeerd een zo goed mogelijk beeld te krijgen van de mogelijkheden en het krachtenveld bij de verschillende dossiers. Naast de inhoud wordt in de gesprekken met de Europese Commissie vooral gesproken over de planning. Om voor de bespreking van nieuwe voorstellen voldoende raads werkgroepen in te plannen en deze goed te kunnen voorbereiden, is nodig om enig zicht te hebben op de verwachte publicatiedatum van deze voorstellen. Voor al lopende voorstellen moet worden ingeschat welke stappen tijdens het Nederlandse voorzitterschap kunnen worden gezet. Daarbij moet steeds in het achterhoofd worden gehouden wat de datum van de laatste JBZ-Raad onder Nederlands voorzitterschap is, dat wil zeggen de laatste datum waarop besluitvorming op het niveau van de Justitieministers onder leiding van Nederland kan plaatsvinden. Vanaf die datum begin juni 2016 moet worden teruggerekend. Overigens is het mogelijk om besluitvorming die verder onomstreden is, ook in een andere Raad te laten plaatsvinden, maar het kan voor een minister belangrijk zijn om zelf een onder zijn voorzitterschapsverantwoordelijkheid tot stand gekomen richtlijn, verordening of ander besluit, te kunnen afhameren.

Voor het Nederlandse voorzitterschap was van belang dat aanvankelijk voor oktober 2015 en later december 2015 de publicatie van maar liefst vier nieuwe voorstellen stond gepland op het terrein van het privaatrecht, twee op het terrein van het auteursrecht (een verordening voor portabiliteit en een mededeling over een modern auteursrecht)¹ en twee ter vervanging

---

1 COM(2015) 627, Voorstel voor een Verordening van het Europees Parlement en de Raad betreffende de totstandbrenging van de grensoverschrijdende

van het voorstel voor een Europees Kooprecht² over contracten voor digitale content en voor online verkoop van roerende zaken.³ Om enige voortgang in deze dossiers te kunnen boeken tijdens het Nederlandse voorzitterschap zijn tussen januari en juni 2016 vele een- en tweedaagse raads werkgroepen ingepland. De verschijning van het voorstel voor herziening van Brussel IIbis,⁴ aanvankelijk gepland voor maart 2016, staat volgens de Commissie inmiddels gepland voor eind mei 2016. Dit betekent dat Nederland hierover hoogstens een of twee raads werkgroepen kan houden, maar geen substantiële rol zal spelen als EU-voorzitter op dit dossier.

3. Welke IPR-onderwerpen spelen in de JBZ-Raad tijdens het Nederlandse EU-voorzitterschap 2016?

3.1 *De ontwerp-verordeningen internationaal huwelijksvermogensrecht en vermogensrechtelijke gevolgen geregistreerde partners*

Hoe goed de voorbereiding ook is, of een dossier tijdens een voorzitterschap aan de orde komt, is nooit helemaal te voorspellen. Zo is onder het Luxemburgse voorzitterschap achter de schermen hard gewerkt aan de afronding van het dossier internationaal huwelijksvermogensrecht / vermogensrechtelijke gevolgen voor geregistreerde partners.⁵ De bedoeling was dat Nederland als voorzitter niet meer met dit dossier te maken zou krijgen. De onderhandelingen over de voorstellen, die alleen met unanimitieit kunnen worden aangenomen,⁶ waren stil komen te liggen nadat in de JBZ-Raad in december 2014 onder Italiaans voorzitterschap was geconcludeerd dat de toen voorliggende tekst een 'mogelijk compromis' was en dat een reflectieperiode van zes maanden nodig was. Dit laatste was een wens van opvolgend voorzitter Letland, dat vanwege de gevoeligheid van het onderwerp (Letland kent geen geregistreerd partnerschap en geen huwelijk voor personen van gelijk geslacht) onder geen beding de verdere behandeling van het dossier ter hand wilde nemen.

Het Luxemburgse voorzitterschap heeft geprobeerd om met de lidstaten die nog moeite hadden met de teksten van de verordeningen, te werken aan een aanvaardbaar compromis. Nederland was samen met Zweden een van de lidstaten voor wie de tekst van het Italiaanse voorzitterschap onaanvaardbaar was. De mogelijkheden voor forumkeuze waren beperkt en rechters konden in uitzonderlijke gevallen jurisdictie weigeren als het een huwelijksvermogensrechtelijk geschil betrof voor een huwelijk dat zij niet konden erkennen. Daarmee boden de teksten voor paren van gelijk geslacht onvoldoende mogelijkheden voor een snelle toegang tot een bevoegde rechter. Erkenning van beslissingen afkomstig uit een andere lidstaat was in de tekst van het Italiaanse voorzitterschap onvoldoende gegarandeerd en was gekoppeld aan een onduidelijke openbareordetoets. Met dit laatste was vooral Polen erg ongelukkig. Om tot een compromis te komen werden de mogelijkheden voor forumkeuze uitgebreid en werd de onduidelijke openbareorbepaling geschrapt. In de compromistekst voor beide ontwerpverordeningen is een forumkeuze voor de rechter van de lidstaat waar het huwelijk werd voltrokken toegevoegd. Hiermee kunnen paren van gelijk geslacht voorkomen dat zij hun vermogensrechtelijke geschillen op grond van de verordening moeten voorleggen aan een rechter die zich vervolgens onbevoegd verklaart. In plaats van de onduidelijke openbareorbepaling inzake erkenning werd bij de erkenningsbepaling een verwijzing opgenomen naar de non-discriminatiebepaling in artikel 21 van het Handvest,⁷ die in het eerste lid discriminatie naar seksuele geaardheid expliciet verbiedt. Deze wijzigingen kwamen tegemoet aan de zorgen van zowel Nederland en Zweden als Polen. Hiermee leek een

voor alle lidstaten aanvaardbaar compromispakket voor beide verordeningen voor te liggen voor de JBZ-Raad van december 2015.

Helaas bleek tijdens die JBZ-Raad dat de nieuw gekozen Poolse regering en Hongarije als enige lidstaten⁸ tegenstemden, mede omdat zij geen verordening voor de vermogensrechtelijke gevolgen van een geregistreerd partnerschap wensten, nu zij in hun nationale recht in het geheel geen geregistreerd partnerschap kennen. De overige 23 lidstaten stemden voor en spraken hun teleurstelling uit over het mislukken van het dossier na vier jaar intensief onderhandelen. Zij benadrukten het belang van het onderwerp en van het compromis waarbij beide voorstellen als één pakket ter besluitvorming voorlagen. Al tijdens de vergadering sprak een aantal lidstaten zich uit voor het verder gaan met het dossier via nauwere samenwerking op basis van het compromispakket.⁹ Het Luxemburgse voorzitterschap concludeerde dat er geen unanimitieit kon worden bereikt en dat er onoverbrugbare verschillen van inzicht bestaanden tussen de lidstaten, een voorwaarde om überhaupt tot

portabiliteit van online-inhoudsdiensten in de interne markt en COM(2015) 626, Mededeling van de Commissie aan het Europees Parlement, de Raad, het Europees Economisch en Sociaal Comité en het Comité van de Regio's, Naar een modern, meer Europees kader voor auteursrechten, beide van 9 december 2015.

2 COM(2011) 635, Voorstel voor een Verordening van het Europees Parlement en de Raad betreffende een gemeenschappelijk Europees kooprecht, 11 oktober 2011.

3 COM(2015) 634, Voorstel voor een Richtlijn van het Europees Parlement en de Raad betreffende bepaalde aspecten van overeenkomsten voor de levering van digitale inhoud en COM(2015) 635, Voorstel voor een Richtlijn van het Europees Parlement en de Raad betreffende bepaalde aspecten van overeenkomsten voor de online-verkoop en andere verkoop op afstand van goederen, beide van 9 december 2015.

4 Verordening (EG) Nr. 2201/2003 van de Raad van 27 november 2003 betreffende de bevoegdheid en de erkenning en tenuitvoerlegging van beslissingen in huwelijkszaken en inzake de ouderlijke verantwoordelijkheid, en tot intrekking van Verordening (EG) nr. 1347/2000, *PbEG* 2003, L 338/1.

5 COM(2011) 126, Verordening van de Raad betreffende de bevoegdheid, het toepasselijke recht, de erkenning en de tenuitvoerlegging van beslissingen op het gebied van huwelijksvermogensstelsels en COM(2011) 127, Voorstel voor een verordening betreffende de bevoegdheid, het toepasselijke recht, de erkenning en de tenuitvoerlegging van beslissingen op het gebied van de vermogensrechtelijke gevolgen van geregistreerde partnerschappen, beide van 16 maart 2011, laatste openbare Engelstalige document van 26 november 2015 voor de JBZ-Raad 3-4 december 2015, Justciv 276, doc. 14651/15 (voorstel huwelijksvermogensrecht), Justciv 277, doc. 14652/15 (voorstel vermogensrechtelijke gevolgen geregistreerde partners), Justciv 278, doc. 14655/15 (begeleidende notitie Luxemburgs voorzitterschap).

6 Ingevolge art. 81 lid 3 VWEU geldt voor voorstellen op het terrein van het familierecht een bijzondere wetgevingsprocedure waarbij de Raad besluit met eenparigheid van stemmen, na raadpleging van het Europees Parlement. Op grond van art. 3, leden 2 jo 4 van de Goedkeuringswet bij het Verdrag van Lissabon (Rijkswet van 10 juli 2008, houdende goedkeuring van het op 13 december 2007 te Lissabon totstandgekomen Verdrag van Lissabon tot wijziging van het Verdrag betreffende de Europese Unie en het Verdrag tot oprichting van de Europese Gemeenschap, met Protocollen en Bijlagen (*Trb.* 2008, 11)), *Stb.* 2008, 301, geldt voor deze voorstellen dat de Eerste en Tweede Kamer een instemmingsrecht hebben.

7 Handvest van de grondrechten van de Europese Unie, *PbEG* 2000, C 364/01.

8 Omdat het voorstellen gebaseerd op art. 81 VWEU betreft, doet Denemarken niet mee. Het Verenigd Koninkrijk en Ierland hebben geen gebruik gemaakt van hun mogelijkheid tot opt in; het voorstel vereiste daarom de instemming van 25 lidstaten.

9 Titel III VWEU (art. 326-334) bevatten een regeling voor nauwere samenwerking tussen lidstaten in het geval het niet lukt tot een EU-besluit te komen.

nauwere samenwerking te mogen overgaan.

Met deze conclusie van het Luxemburgse voorzitterschap aan de vooravond van de start van het Nederlandse voorzitterschap kwam het dossier opeens toch op het bord van Nederland te liggen. Luxemburg heeft nog een laatste stap gezet met het opstellen van een Engelstalige brief waarmee lidstaten de Europese Commissie een verzoek konden doen om te komen met een voorstel voor een machtigingsbesluit en teksten voor nauwere samenwerking op basis van het compromispakket, maar sinds 1 januari 2016 is Nederland aan zet om dit dossier verder te brengen.

Het Nederlandse voorzitterschap heeft tot taak de wens van de JBZ-Raad zoveel mogelijk uit te voeren. Bovendien kon Nederland als lidstaat zelf ook instemmen met het tijdens die JBZ-Raad voorliggende compromis. Er is het Nederlandse voorzitterschap daarom veel aan gelegen te proberen het traject om te komen tot nauwere samenwerking op het terrein van het internationaal huwelijksvermogensrecht en de vermogensrechtelijke gevolgen van geregistreerd partnerschap succesvol te laten verlopen en zo mogelijk af te ronden. Inmiddels hebben zeventien lidstaten bij de Commissie een verzoek tot nauwere samenwerking ingediend. Met instemming van de Tweede en Eerste Kamer heeft de Minister van Veiligheid en Justitie om te beginnen ook zelf een verzoek tot nauwere samenwerking aan de Europese Commissie gericht.¹⁰ Omdat nauwere samenwerking een uitzonderlijke procedure is die maar zelden voorkomt, is eerst uitgezocht welke formele stappen precies genomen moeten worden om te komen tot besluitvorming over nauwere samenwerking. Er is een voorlichtende bijeenkomst gehouden om de lidstaten te informeren over al deze stappen en de planning daarvan. Met de Europese Commissie is intensief overlegd over alle te nemen stappen en het tijdstip waarop deze kunnen worden gezet. Met EP is gesproken omdat instemming van het EP nodig is voor elk besluit waarbij de Europese Commissie voorstelt de verzoekende lidstaten tot nauwere samenwerking te machtigen.¹¹ Ook is met alle lidstaten gesproken om te weten wat hun positie is en welke vragen het Nederlandse voorzitterschap nog kan verwachten in het traject. Met deze voorbereiding hoopt het Nederlandse voorzitterschap zoveel mogelijk de voorwaarden te hebben geschapen voor een succesvol verloop van de onderhandelingen over de nauwere samenwerking. De Europese Commissie heeft inmiddels op 2 maart 2016 de voorstellen voor een machtigingsbesluit voor nauwere samenwerking en voor twee verordeningen gepubliceerd.¹²

3.2 De raads werkgroep *General Questions* (Algemene Vraagstukken)

Binnen de werkgroep burgerlijk recht, waar in verschillende ambtelijke samenstellingen alle privaatrechtelijke voorstellen worden behandeld die uiteindelijk in de JBZ-Raad komen, houdt een permanente werkgroep *General Questions* zich onder meer bezig met tal van civielrechtelijke onderwerpen die in andere internationale gremia aan de orde zijn. Het gaat daarbij steeds om onderwerpen op een terrein waarop de EU gedeelde of exclusieve externe competentie heeft. Voor deze terreinen geldt dat het de lidstaten niet vrij staat geheel zelfstandig onderhandelingen te voeren of besluiten te nemen, maar dat dit alleen samen met de EU kan of, bij exclusieve externe competentie van de EU, dat uitsluitend de EU (en de Commissie namens haar) op deze terreinen mag onderhandelen.¹³ Tal van internationale onderhandelingen en toetredingsbesluiten op het terrein van het (internationaal) privaatrecht waaraan de EU als regionale organisatie deelneemt zijn in de loop der jaren voorbereid binnen de raads werkgroep *General Questions*.

Tijdens het Nederlandse voorzitterschap spelen op internationaal privaatrechtelijk terrein twee belangrijke onderwerpen: het Uncitral project inzake tenuitvoerlegging van schikkingen (*Conciliation-project*)¹⁴ en het herleefde project van de Haagse Conferentie om te komen tot een verdrag inzake de erkenning en tenuitvoerlegging van vonnissen (*Judgments-project*).¹⁵

3.2.1 Het Uncitral *Conciliation*-project

Al in de eerste vergadering van de raads werkgroep *General Questions* onder Nederlands voorzitterschap moest een informeel onderhandelingsmandaat voor de Europese Commissie worden voorbereid voor de onderhandelingsronde van de Uncitral *Conciliation* werkgroep van begin februari 2016 in New York. Omdat voor de EU de Verordening Brussel Ibis¹⁶ en de Mediationrichtlijn¹⁷ gelden en deze instrumenten mede zien op de erkenning en tenuitvoerlegging van schikkingen, heeft de EU hier ten minste mede-bevoegdheid. De EU en haar lidstaten zijn sceptisch over enig Uncitral-instrument op dit terrein. Een belangrijke reden hiervoor is dat het bereik van het beoogde instrument erg ruim is. Het gaat om overeenkomsten waarin de partijen een schikking hebben vastgelegd die is gesloten met behulp van een derde (niet zijnde een rechter of een arbiter). De tenuitvoerlegging wordt doorgaans pas gezocht als er problemen zijn ontstaan met de overeenkomst en partijen het dus niet meer eens zijn. In dat geval acht de EU het niet passend om tegen de wil van een van de partijen de overeenkomst waarop geen enkele autoriteit controle heeft uitgeoefend, grensoverschrijdend ten uitvoer te leggen. Het enige verschil met alle andere vrijwillig gesloten overeenkom-

10 Brief van 2 februari 2016 van de Minister van Veiligheid en Justitie aan de Europese Commissie.

11 Over de teksten van de ontwerpverordeningen op basis waarvan de deelnemende lidstaten nauwere samenwerking aangaan wordt het EP slechts geraadpleegd, omdat die besluitvorming volgens de bijzondere wetgevingsprocedure van art. 81 lid 3 VWEU verloopt (unanimiteit van de deelnemende staten in de Raad en raadpleging EP).

12 COM(2016) 108, Proposal for a Council Decision authorising enhanced cooperation in the area of jurisdiction, applicable law and the recognition and enforcement of decisions on the property regimes of international couples, covering both matters of matrimonial property regimes and the property consequences of registered partnerships; COM(2016) 106, Proposal for a Council Regulation on jurisdiction, applicable law and the recognition and enforcement of decisions in matters of matrimonial property regimes; COM(2016) 107, Proposal for a Council Regulation on jurisdiction, applicable law and the recognition and enforcement of decisions in matters of the property consequences of registered partnerships.

13 Vgl. art. 2 lid 2 en 3 lid 2 VWEU. Voor exclusieve externe competentie op het JBZ-terrein is nodig dat de internationale besluitvorming gemeenschappelijke regels van de EU kan aantasten of de strekking daarvan kan wijzigen; de EU moet dus al op dit terrein een besluit hebben genomen (zoals een richtlijn of een verordening).

14 Zie voor meer informatie en het meest recente document: doc. A/CN.9/WG.II/WP.195 Settlement of commercial disputes International commercial conciliation: enforceability of settlement agreements, te kennen via http://www.uncitral.org/uncitral/en/commission/working_groups/2Arbitration.html.

15 Zie voor meer informatie <https://www.hcch.net/en/projects/legislative-projects/judgments>.

16 Verordening (EU) Nr. 1215/2012 van het Europees Parlement en de Raad van 12 december 2012 betreffende de rechterlijke bevoegdheid, de erkenning en de tenuitvoerlegging van beslissingen in burgerlijke en handelszaken (herschikking), *PbEU* 2012, L 351/1.

17 Richtlijn 2008/52/EG van het Europees Parlement en de Raad van 21 mei 2008 betreffende bepaalde aspecten van bemiddeling/mediation in burgerlijke en handelszaken, *PbEU* 2008, L 136/3.

sten is de tussenkomst van die ongedefinieerde derde – het kan de buurman zijn. Ondanks deze scepsis willen de EU en de lidstaten zich ook niet buiten de onderhandelingen plaatsen. Andere landen lijken aanmerkelijk geïnteresseerder in het project en zien zelfs mogelijkheden voor een verdrag. In New York werd op basis van het verloop van de onderhandelingen dagelijks door het Nederlandse voorzitterschap met de vertegenwoordigers van de EU-lidstaten en de Europese Commissie gecoördineerd hoe binnen het in de raads werkgroep afgesproken uitgangspunt (terughoudend maar constructief) kon worden gereageerd op wat andere landen in de onderhandelingen inbrachten. Het voorzitterschap bewaakt namens de Raad of de Europese Commissie zich vervolgens houdt aan haar mandaat. Zoals hiervoor al is opgemerkt, is de ruimte voor eigen invulling door het Nederlandse voorzitterschap beperkt.

3.2.2 Het HCCH *Judgments*-project

Het *Judgments*-project van de Haagse Conferentie gaat over onderhandelingen met het oog op een instrument inzake erkenning en tenuitvoerlegging van vonnissen. Met het bestaan van de verordening Brussel Ibis staat buiten twijfel dat de EU hier externe competentie heeft. Groot verschil met het *Conciliation*-project is dat met dit project op voorhand duidelijk op een verdrag wordt gemikt en dat de EU het *Judgments*-project een warm hart toedraagt en dit als een potentieel toekomstig succes voor de Haagse Conferentie ziet. In de afgelopen paar jaar heeft de ambtenaar van de Europese Commissie in een werkgroep van de Haagse Conferentie hierover een belangrijke rol gespeeld in het nader tot elkaar brengen van de aanvankelijk ver van elkaar verwijderde standpunten van de VS en de EU.¹⁸ Belangrijke geschilpunten zijn het wel (EU) of niet (VS) opnemen van directe bevoegdheidsregels, het uitsluiten van bepaalde exorbitante bevoegdheden (waarin de rechter onvoldoende betrokkenheid heeft bij de partijen of de zaak) en de vraag hoe om te gaan met parallelle procedures tussen dezelfde partijen over dezelfde kwestie. De voorbereidingen zijn inmiddels zo ver gevorderd dat aan de jaarlijkse *General Affairs* vergadering van de Haagse Conferentie de vraag zal worden voorgelegd om een Speciale Commissie te mogen houden. Deze Speciale Commissie, waaraan alle leden van de Haagse Conferentie deelnemen, zou nog tijdens het Nederlandse voorzitterschap moeten plaatsvinden begin juni 2016 en ruim een week moeten duren. De Speciale Commissie zal moeten onderzoeken of de voorbereide teksten een voldoende basis vormen voor een verdrag. Het Nederlandse voorzitterschap zal ook hiervoor het EU-standpunt moeten voorbereiden in de werkgroep *General Questions* en, tijdens de *General Affairs* vergadering en Speciale Commissie van de Haagse Conferentie, in Den Haag. Dit is met 27 lidstaten (Nederland als voorzitter niet meegeteld) bepaald geen eenvoudige opdracht. Net als bij het Uncitral *Conciliation*-project is ook hier de ruimte voor eigen invulling door het Nederlandse voorzitterschap beperkt.

4. Wat kan je als voorzittende lidstaat betekenen voor het verloop van de onderhandelingen over een onderwerp?

In het voorgaande ben ik ingegaan op enkele IPR-onderwerpen die tijdens het Nederlandse voorzitterschap spelen in de JBZ-Raad. Of je als voorzittende lidstaat veel kan betekenen voor het verloop van de onderhandelingen, hangt van een aantal factoren af. Bij de onderhandelingen over de nauwere samenwerking op het terrein van het internationaal huwelijksvermogensrecht en de vermogensrechtelijke gevolgen

voor geregistreerd partnerschap kan het Nederlandse voorzitterschap relatief veel betekenen. Het betreft een weinig gebruikte, onbekende procedure binnen de EU. Het Nederlandse voorzitterschap kan zorgen voor voorlichting en door intensief overleg met alle betrokkenen een strakke regie nemen. Om het traject van nauwere samenwerking daadwerkelijk tijdens het Nederlandse voorzitterschap af te kunnen ronden is echter de medewerking van alle betrokkenen nodig en een dosis geluk.

Bij de onderhandelingen over het Uncitral *Conciliation*-project en het *Judgments*-project van de Haagse Conferentie lijkt de rol van het Nederlandse voorzitterschap op het eerste gezicht beperkt, ook vanwege de vele niet-EU-betrokkenen die aan deze onderhandelingen deelnemen. Hier ligt de betekenis van het Nederlandse voorzitterschap erin dat alleen met een uitstekende voorbereiding en een strakke coördinatie van het onderhandelingsmandaat voor de Commissie, de EU-lidstaten nog enige invloed op de onderhandelingen kunnen hebben. Als er geen helder mandaat binnen de Raad kan worden verkregen, heeft of de Europese Commissie vrij spel of de EU speelt op voorhand een ondergeschikte rol in de onderhandelingen omdat zij zich niet duidelijk kan uitlaten. In die zin heeft het Nederlandse voorzitterschap wel degelijk een rol van betekenis voor de onderhandelingen op deze dossiers.

Waar een voorzittende lidstaat waarschijnlijk het meeste kan betekenen voor de inhoud van de onderhandelingen is in de fase van de bespreking van een Commissievoorstel. Tijdens de onderhandelingen in de Raad over een Commissievoorstel kan door het agenderen van bepaalde thema's uit een voorstel en door het formuleren van aangepaste teksten (in samenwerking met het Raadssecretariaat en de Europese Commissie) een zwaar stempel op een voorstel worden gedrukt. De keuze om een bepaald voorstel van lidstaat A over te nemen en een ander voorstel van lidstaat B niet, ligt bij het voorzitterschap. Ter relativering geldt ook daar dat uiteindelijk de ministers in de JBZ-Raad over het voorstel een akkoord moeten kunnen bereiken. Een voorzitterschap dat niet goed luistert naar de lidstaten en zijn eigen zin doordrijft, bereikt een dergelijk akkoord niet. Nu het voorstel voor de herschikking van de verordening Brussel Ibis pas tegen het einde van het Nederlandse voorzitterschap wordt verwacht, zal de rol van Nederland als voorzittende lidstaat op dit dossier beperkt zijn.

De betekenis van een voorzittende lidstaat bij de onderhandelingen in de triloog-fase is een apart verhaal. De lidstaten zijn niet aanwezig bij de trilooggesprekken tussen Commissie, EP en Raad. Het voorzitterschap kan de onderhandelingen beïnvloeden niet alleen door wat namens de Raad wordt ingebracht in die gesprekken, maar ook door hoe aan de Raad (dat wil zeggen, de overige lidstaten) wordt teruggekoppeld over de uitkomsten van deze gesprekken. Maar ook hier geldt dat het voorzitterschap wordt geacht de rol van *honest broker* naar eer en geweten uit te voeren en moet oppassen het vertrouwen van de lidstaten te verspelen. In deze zes maanden is er geen voorstel op IPR-terrein waarover triloogen moeten worden gehouden. Hier kan het Nederlandse voorzitterschap dus geen rol van betekenis spelen.

Paulien van der Grinten

Raadadviseur

Ministerie van Veiligheid en Justitie
Directie Wetgeving en Juridische Zaken
sector privaatrecht

18 Zie ook P. Beaumont, 'The Revived Judgments Project in The Hague', *NIPR* 2015, p. 532-539.